

Tjänsteutlåtande Nr: 2023-69

Utfärdat 2023-11-06

Diarienummer 1558/23

Handläggare:

Victoria Claesson

Katarina Högfeldt

Telefon: 031-367 00 37

E-post: victoria.claesson@educ.goteborg.se

Remiss från Landsbygds- och infrastrukturdepartementet - Promemoria En flexiblere väg till behörigheten fartygsbefäl klass VII

Förslag till beslut

I utbildningsnämnden

1. Att tillstyrka promemorians förslag förbehållet att beaktande görs så att konkurrensen med övriga sjöfartsutbildningars behov av praktikplatser minimeras.

Sammanfattning

Stadsledningskontoret har översänt en remiss från Landsbygds- och infrastrukturdepartementet för direktbesvarande. För de kommuner som bedriver sjöfartsgymnasium innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter på promemorian *En flexiblere väg till behörigheten fartygsbefäl klass VII*. Remissvaren ska ha inkommit till Landsbygds- och infrastrukturdepartementet senast den 31 december 2023.

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet föreslår att det ska införas en alternativ väg för att få behörighet som fartygsbefäl klass VII. I dagsläget krävs utöver fullgjord godkänd utbildning även en 36 månaders däckstjänstgöring och förslaget innebär att behörigheten i stället ska kunna ersättas av en kortare handledd fartygsförlagd utbildning. Skälen till förslaget är att det behövs en flexiblere väg att nå behörigheten då det idag råder brist på sjöbefäl. Den långa praktiktiden kan enligt Transportstyrelsen och Sjöfartsverket vara en barriär för unga att inleda en karriär till sjöss.

Transportstyrelsen får uppdraget att meddela föreskrifter om den fartygsförlagda utbildningens innehåll och längd. Förslaget föreslås träda i kraft den 1 mars 2024.

Förvaltningen förstår tanken med att skapa en flexiblere och kortare väg för att nå behörighet som fartygsbefäl klass VII men ser en risk att det kan komma att påverka tillgång och anskaffning av APL-platser för elever på Sjöfartsutbildningen på landets gymnasieskolor. Tillgången på platser är redan idag begränsad och sannolikt kommer sökande vid den fartygsförlagda utbildningen för fartygsbefäl klass VII att prioriteras till dessa platser utifrån branschens behov och kortsiktiga perspektiv.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Ur ett jämställdhetsperspektiv så instämmer förvaltningen i Landsbygds- och infrastrukturdepartementets analys om att en kortare däcktjänstgöringstid under utbildningen troligtvis kommer att locka fler kvinnor i barnafödande åldrar till utbildningen. Förslaget bedöms således öka jämställdheten inom sjöfartssektorn och öka antalet kvinnor som befäl totalt sett då fler kvinnor antas utbilda sig för denna behörighet.

Samverkan

I förvaltningens samverkansgrupp 2023-12-04.

Bilagor

1. Promemoria - En flexiblare väg till behörigheten fartygsbefäl klass VII LI2023/03495.

Ärendet

Stadsledningskontoret har översänt en remiss från Landsbygds- och infrastrukturdepartementet till utbildningsnämnden för direktbesvarande. Remissen innebär en inbjudan att lämna synpunkter på promemorian *En flexiblare väg till behörigheten fartygsbefäl klass VII*. Remissvaren ska ha kommit in till Landsbygds- och infrastrukturdepartementet senast den 31 december 2023.

Beskrivning av ärendet

För att få behörighet som fartygsbefäl klass VII krävs i dagsläget att sökanden dels har tagit examen genom fullgjord godkänd utbildning, dels har fullgjort minst 36 månaders praktik genom däckstjänstgöring. Ett vanligt avlösningsschema vid däckstjänstgöring är en dags arbete och en dags ledighet vilket innebär att det normalt tar 72 månader att arbeta ihop den nödvändiga praktiken om 36 månader. En examen på den aktuella utbildningen är giltig i fem år, alltså måste sökande arbeta mer än normalt för att få ihop praktiken innan examen har slutat vara giltig.

Den långa praktiktiden kan enligt Transportstyrelsen och Sjöfartsverket vara en barriär för unga att inleda en karriär till sjöss. Problemet med att uppnå nödvändig praktiktid tycks vara särskilt stort för kvinnor, vilket betyder att dagens regler är ett potentiellt hinder mot att få in fler kvinnor totalt sett men även mot ökad jämställdhet bland sjöpersonalen, enligt samma myndigheter.

I promemorian lyfts att det enligt Föreningen Svensk Sjöfart redan i dag råder brist på sjöpersonal och att den svenska sjöfarten dessutom står inför stora pensionsavgångar de kommande åren. Kompetensförsörjningen är viktig både för den svenska handelsflottan och svenska myndigheter samt ur ett beredskapsperspektiv. Utöver den kommersiella sjöfarten krävs behörig personal till svenska myndigheter i form av lotsningsverksamhet, kustbevakning och totalförsvar.

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet föreslår att det ska införas en alternativ och mer flexibel väg för att få behörighet som fartygsbefäl klass VII genom att ta bort dagens praktikkrav om 36 månader och i stället införa en kortare handledd fartygsförlagd utbildning som alternativ till däckstjänstgöringen. Transportstyrelsen får i uppdrag att meddela föreskrifter om den fartygsförlagda utbildningens innehåll och längd. Förslaget föreslås träda i kraft den 1 mars 2024.

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen och för andra remissinstanser innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter. I de kommuner som omfattas av remissen bedrivs det sjöfartsgymnasium.

Sjöfartsutbildningen på landets gymnasieskolor är en yrkesutbildning för elever som vill arbeta som befattningshavare inom däcks- eller maskinavdelningen ombord på handelsfartyg. Utbildningen ger också möjlighet att läsa kurser som förbereder för högskolestudier till fartygsbefäl och maskinbefäl. Minst 15 veckor av utbildningen ska vara arbetsplatsförlagt lärande (APL) på ett fartyg.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningen förstår behovet av, och syftet med, att skapa en kortare utbildning och flexiblare väg till behörigheten fartygsbefäl klass VII.

I utbildningsnämndens regi bedrivs gymnasial sjöfartsutbildning. I utbildningen erbjuds kursen fartygs/sjöbefäl klass VIII, en grundläggande utbildningsdel som förbereder eleverna för den aktuella högskoleutbildningen fartygsbefäl klass VII.

Gällande innehållet i fartygs/sjöbefäl klass VIII, vilken är den kurs som finns inom den gymnasiala sjöfartsutbildningen, ser förvaltningen inte att förslaget kommer att påverka kursens innehåll eller form. Det förvaltningen däremot ser kan komma att påverkas är tillgång till och anskaffning av APL-platser. Detta beroende på att praktikplatser sannolikt kommer att prioriteras för fartygsbefäl klass VII, utifrån branschens behov och perspektiv.

APL-platser är redan i dagsläget svårt att uppbringa beroende på att tillgången inte är outtömlig. I förslaget föreslås däcktjänstgöringen komprimeras från 36 månader till en kortare handledd fartygsförlagd utbildning, vilket skulle kunna innebära att det under en mer komprimerad tid försvårar anskaffning av APL-platser för gymnasieskolans sjöfartselever. Utbildningsanordnarna kan vid planering av handledd fartygsförlagd utbildning för studenter som utbildar sig till fartygsbefäl VII, så långt det är möjligt, undvika konkurrens med övriga sjöfartsutbildningars behov av praktikplatser, exempelvis genom att placera studenterna på fartyg med bruttodräktighet om högst 500.

Branschens perspektiv ger en kortsiktig vinst i att studenter från fartygsbefäl klass VII snabbare kommer ut i anställningsbarhet, men en minskning av antalet APL-platser för landets gymnasieelever riskerar att minska antalet elever som genomgår den grundläggande utbildningen. På lång sikt kan det innebära att färre blir behöriga till landets sjöbefälsutbildningar och att rederierna och berörda myndigheter totalt sett ändå inte får tillgång till fler befäl med behörigheten klass VII.

Förvaltningen tillstyrker promemorians förslag med förbehållet att handledd fartygsförlagd utbildning för studenterna på fartygsbefäl VII förläggs så att konkurrens med övriga sjöfartsutbildningars behov av praktikplatser undviks så långt det är möjligt, exempelvis genom att studenterna placeras på fartyg med bruttodräktighet om högst 500.

Tomas Berndtsson

Maija Söderström

Förvaltningsdirektör

Avdelningschef